

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

„Acel vlăstar plantat în primăvară dă roade bune de un sfert de veac”

Anul 2018 va constitui pentru Academia de Administrare Publică o nouă etapă pe calea perfecționării proceselor de studii și de dezvoltare profesională, fiind creat Consiliul calității din cadrul Academiei, membrii căruia au abordat într-o ședință recentă de lucru problemele vizând îmbunătățirea calității studiilor și a cursurilor de instruire pe parcursul anului curent.

În debutul ședinței, președintele Consiliului, rectorul Academiei, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor uni-

Ședința Consiliului calității

versitar, a subliniat că activitatea Consiliului calității are un rol decisiv în pregătirea instituției pentru acreditare, precizând că inițial se va purcede la acreditarea Departamentului dezvoltare profesională.

Membrii Consiliului au aprobat declarația de politică în domeniul calității, care prevede o serie de angajamente în vederea implementării în Academia a unui sistem de management al calității.

Aurelia ȚEPORDEI, director Departament dezvoltare profesională, a prezentat o serie de proiecte de hotărâri privind controlul informațiilor documentate ale SMS, regulile de perfectare și redactare a DIN, elaborarea Curriculumului, identificarea nevoilor de învățare și evaluarea de învățare, evaluarea satisfacerii necesităților beneficiarilor de dezvoltare profesională, pregătirea formatorilor Departamentului de dezvoltare profesională și statutul lor. În

urma discuțiilor, aceste și alte documente au fost aprobate.

Consiliul calității, din componența căruia fac parte 15 membri din rândul profesorilor și conducătorilor de

calității. Actualmente, la Academia de Administrare Publică, prin intermediul Departamentului dezvoltare profesională, este în plină desfășurare proiectul „Implementarea sis-

subdiviziuni, a fost constituit prin hotărârea Senatului din 4 iulie 2017, iar în ședința forului suprem de conducere al instituției din 12 decembrie 2017 s-a decis crearea în Academia a unei noi subdiviziuni – Serviciul de asigurare a

temului de management al calității” cu suportul financiar al Agenției pentru Dezvoltare Internațională a Germaniei (GIZ).

Segiu VLĂDICĂ

Conferința tinerilor cercetători - 2018

Catedra științe administrative a Academiei de Administrare Publică invită tinerii cercetători să participe la Conferința științifico-practică internațională cu genericul „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”, ediția a IV-a, care se va desfășura în incinta Academiei de Administrare Publică la 23 februarie 2018.

Conferința științifico-practică internațională „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice” lansează un nou apel pentru implicarea activă a tinerilor cercetători - studenți, masteranzi, doctoranzi, cadre didactice debutante și personalul din administrația publică - în dezbaterile problemelor de organizare și funcționare a administrației publice, în elucidarea factorilor care determină eficiența instituțiilor publice.

În cadrul conferinței vor fi abordate probleme teoretice și practice privind:

- organizarea și funcționarea autorităților administrației publice;
- reforma administrației publice și modernizarea serviciilor publice;
- transparența și integritatea în administrația publică;
- formarea și dezvoltarea profesională a funcționarilor publici;
- descentralizarea financiară în activitatea administrației publice locale;
- dezvoltarea regională;
- e-guvernare etc.

Limbi de lucru: română, engleză, rusă.

Informații privind condițiile de participare la conferință le puteți afla accesând site-ul AAP – www.aap.gov.md

Expoziție - iarmaroc a meșteșugurilor populare

Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon, a participat la inaugurarea expoziției-iarmaroc cu genericul „Cele mai frumoase sărbători – acasă, în Moldova!”, organizată sub patronajul Președintelui Republicii Moldova.

La eveniment au participat meșteri populari din diverse domenii: ceramică, broderie, lemnărie, costume populare, precum și fiind organizate master-class-uri pentru copii, demonstrații meșteșugărești și de gastronomie tradițională. De asemenea, au fost prezenți cei mai mari creatori de branduri autohtone „DIN INIMĂ”.

Șeful statului a menționat că a lansat această inițiativă pentru a oferi ocazia persoanelor care revin acasă de sărbători să se bucure de atmosfera iarmaroacelor moldovenești de odinioară, să aibă posibilitatea de a cumpăra și admira creațiile meșterilor populari și ale creatorilor de branduri autohtone. De asemenea, evenimentul respectiv susține producătorii autohtoni și promovează tradițiile neamului nostru.

„Poporul nostru este bogat în tradiții și obiceiuri, în oameni talentați care promovează tradițiile, meșteșugurile, folclorul, portul moldovenesc ce constituie adevărate comori ale neamului nostru.

Meșterii populari din Republica Moldova sunt purtătorii tezeurului național, iar creațiile lor respectă procedee tehnice și artistice de confecționare, moștenite de la străbuni și transmise din generație în generație”, a declarat președintele țării.

Pentru merite în confecționarea și promovarea unor creații decorative-aplicate de înaltă ținută artistică, activitate expozițională intensă și contribuție personală la educarea tinerei generații în spiritul tradițiilor naționale, Președintele Republicii Moldova a conferit Medalia „Meritul Civic” și Titlul onorific „Meșter-Faur” unui grup de meșteri populari.

Igor Dodon a subliniat că va susține și în continuare organizarea unor asemenea evenimente care contribuie la susținerea și promovarea culturii, tradițiilor și a artei moldovenești, precum și a producătorilor noștri autohtoni.

În final șeful statului și-a exprimat speranța ca acest eveniment, care se desfășoară în premieră, să devină o tradiție frumoasă!

Strategia de dezvoltare a societății civile

Proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2018-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia a fost înregistrat în Parlament. Potrivit proiectului, Strategia reflectă angajamentul Republicii Moldova de a consolida condițiile pentru dezvoltarea societății civile, continuă acțiunile demarate în documentele precedente de dezvoltare a societății civile (anii 2009-2011 și 2012-2015) și se axează pe aceleași priorități strategice.

Astfel, proiectul Strategiei urmărește implementarea a trei obiective generale. Acestea prevăd consolidarea cadrului de participare a societății civile la elaborarea și monitorizarea implementării politicilor publice, promovarea și consolidarea durabilității financiare a societății civile și dezvoltarea spiritului civic activ și a voluntariatului.

Obiectivele generale și cele specifice urmează a fi realizate prin mai multe activități care vizează dezvoltarea mecanismului instituțional de colaborare între instituțiile statului și societatea civilă în procesele de elaborare, monitorizare și de evaluare a politicilor publice.

Astfel, la nivelul Guvernului va fi instituită structura respon-

sabilă de cooperarea cu societatea civilă, va fi consolidată cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, urmează a fi îmbunătățit cadrul legal în domeniul transparenței decizionale. Totodată, va fi perfecționat mecanismul de redirectionare a 2% din venitul persoanelor fizice și cel de deducere a donațiilor, precum și urmează a fi reglementată dezvoltarea antreprenoriatului social.

Elementele inovatoare ale proiectului prevăd stabilirea unui mecanism mai clar de monitorizare, introducerea evaluării intermediare, ajustarea estimărilor financiare și a surselor de finanțare, completarea indicatorilor de progres, în special cu indici calitativi.

Actualmente, în Republica Moldova sunt înregistrate la Ministerul Justiției circa 7950 de asociații obștești naționale, excluzând fundațiile, instituțiile private și publice și organizațiile religioase.

Întrevedere cu reprezentanții Diasporei

Primul-Ministru Pavel Filip a avut o întrevedere cu reprezentanții Diasporei, aflați în vizită la Târgul de Crăciun, organizat, în premieră, de Guvernul Republicii Moldova.

Dialogul a fost unul prietenos și deschis. Pavel Filip a vorbit despre acți-

nile Guvernului pentru ca parcursul european al Republicii Moldova să devină ireversibil, iar condițiile de trai ale cetățenilor să atingă nivelul țărilor Uniunii Europene. În particular, Premierul s-a referit la reforma administrației publice, a sistemului de educație, dar și la măsurile întreprinse pentru susținerea mediului de afa-

ceri și crearea locurilor de muncă bine plătite.

Reprezentanții Diasporei au apreciat acțiunile Guvernului și s-au arătat dispuși să împărtășească din experiența acumulată peste hotare, dar și să promoveze imaginea Republicii Moldova în lume.

Totodată, ei au remarcat buna organizare a Târgului de Crăciun, menționând că acesta este asemenea celor din marele orașe europene, iar sloganul „Acasă de Crăciun” este unul foarte sugestiv.

La finalul întrevederii, Premierul a menționat că de fiecare dată când are ocazia, atât în deplasări, cât și acasă, ține neapărat să aibă discuții cu reprezentanții Diasporei. „Este important să aud care este părerea Dumneavoastră despre activitatea Guvernului și dacă aveți sugestii pentru Programul de guvernare”, a conchis Pavel Filip.

Oportunitate de dezvoltare regională a Republicii Moldova

Anul 2018 este anul finalizării proiectului „Managementul dezvoltării regionale privind diminuarea disparităților inter-regionale în cadrul Republicii Moldova prin prisma noii politici de coeziune europeană”, lansat la Academia de Administrare Publică, în parteneriat cu Academia de Științe a Moldovei, pe o durată de 4 ani, în contextul Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională. În anul precedent a fost desfășurată etapa III a proiectului cu genericul „Elaborarea și argumentarea științifică a necesității unui sistem de indicatori pentru identificarea disparităților teritoriale a Republicii Moldova”, la care se va referi în continuare dna Tatiana TOFAN, director de proiect, doctor în economie, conferențiar universitar, șef Catedră economie și management public.

Determinarea aspectelor teoretice ale disparităților regionale, evidențierea principalelor cauze ale disparităților regionale și identificarea rolului statisticii regionale accesibile și fiabile pentru servicii mai bune în regiunile din Moldova au constituit sarcinile pe care ni le-am propus pentru această etapă a implementării proiectului.

Anul 2017 a fost un an rodnic, membrii echipei de cercetare fiind participanți activi la diverse întruniri, simpozioane și conferințe naționale și internaționale. Aș menționa aici Gala bunelor practici cu genericul „Instrumente de participare a tinerilor la dezvoltarea durabilă a comunității”, organizat de Centrul de Sprijinire a Mediului de Afaceri Transfrontaliere, Chișinău; Conferința de presă „Cooperarea descentralizată Franța – Moldova”, organizată de către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului; Conferința internațională „Rolul actorilor economiei sociale – cooperative și întreprinderi sociale – în combaterea sărăciei în mediul rural din Europa”, organizată de către Institutul de Economie Socială din cadrul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile din București; Lecturile Academice din cadrul Institutului Regional de Administrare Publică din Odessa, în cadrul Platformei tematice „Democrație, bună guvernare și stabilitate”;

Conferința „Moldova Business Week 2017” – eveniment de afaceri al anului, organizat de către Ministerul Economiei și Infrastructurii, în colaborare cu Organizația de Atragere

a Investițiilor și Promovare a Exportului; Forumul Regional de Inovații în Guvernare cu genericul „Spre Obiectivele Globale prin Guvernare Eficientă”, organizat de către MiLab, cu suportul partenerilor: Cancelaria de Stat, PNUD Moldova, UN Women, Chișinău; Conferința internațională de la Iași „Sustainable economic and social development of Euroregions and cross-border areas „Siret – Prut – Nistru” Euroregions”; Conferința internațională de la București „Inovație și calitate în sectorul public”; masa rotundă cu genericul „Rolul științei sociologice în viața socială contemporană din Republica Moldova. Chișinău, ASEM, și masa rotundă cu genericul „Rolul cercetării în activitatea funcționarilor publici”, organizată de Secția activitate editorială a Academiei și membrii Catedrei economie și management public.

Pe parcursul anului au fost organizate, de asemenea, manifestări științifice, precum mesele rotunde „Elaborarea și argumentarea științifică a necesității unui sistem de indicatori pentru identificarea disparităților” și „Rolul cercetării în activitatea funcționarilor publici”.

Activitatea de cercetare a membrilor echipei de implementare a proiectului a rezultat în publicarea mai multor articole științifice. Astfel, în revista „Administrarea Publică” au publicat articole Oleg Frunze („Strategia de dezvoltare a sistemului statistic național și regional”, „Teorii de analiză a indicatorilor teritoriali cu aplicare asupra rezultatelor recensământului populației și al

locuințelor” și „Aspecte demografice și acțiunea lor asupra competitivității regionale în Republica Moldova”) și Tatiana Tofan („Experiența Agenției de Dezvoltare Nord în realizarea proiectelor de dezvoltare regională”).

În ziarul „Funcționarul Public” au publicat articole Tatiana Tofan („Dezvoltarea regională prin prisma politicilor europene” și „Politici de diminuare a disparităților regionale”) și Dinu Manole („Seed Money Facility” – un nou tip de proiecte”).

Cercetătorii echipei de proiect au prezentat cele mai multe materiale în cadrul conferințelor metodico-științifice internaționale „Teoria și practica administrării publice”, ediția anului 2017, și „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”, ediția 2017, organizate de Academia de Administrare Publică; „Dezvoltarea economico-socială durabilă a Euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere” din Iași, România, și „Reformarea administrației publice și administrării: teorie, practică și experiență internațională”, din Odessa, Ucraina.

Cercetările efectuate de membrii echipei de proiect pe parcursul anului 2017 permit de a formula unele concluzii privind dezvoltarea regională a Republicii Moldova prin diminuarea disparităților regionale.

Este vorba, în primul rând, de instrumentele de analiză spațială, folosirea indicatorilor teritoriali și analiza multicrite-

rială, care facilitează identificarea problemelor, constatarea diferențelor, justificarea deciziilor privind soluțiile sau tipurile de investiții. Se observă, la fel, că utilizarea indicatorilor teritoriali și analizei multicriteriale poate servi ca instrumente alternative sau complementare altor analize. Promovarea acestor instrumente cu aplicare practică și cunoașterea condițiilor cu privire la cum și când se pot utiliza indicatorii teritoriali și analiza multicriterială în funcție de investițiile necesare, ținând cont de posibilele utilizări, ar spori capacitatea decizională la toate nivelurile administrative.

Regiunile mai populate cu productivitatea muncii ridicată și cu o rată de ocupare mare tind să aibă o competitivitate mai mare. Competitivitatea regională se rezumă la o dezvoltare continuă din mai multe puncte de vedere, acestea stabilindu-se în funcție de aria cuprinsă în termenul de competitivitate.

Importantă în acest domeniu este statistica oficială, care reglementează organizarea și funcționarea sistemului statisticii oficiale și stabilește cadrul juridic pentru dezvoltarea, producerea, diseminarea și coordonarea statisticii oficiale, inclusiv statisticii teritoriale. Prin aceasta autoritatea centrală în domeniul statisticii facilitează dialogul dintre producătorii și utilizatorii de statistici oficiale privind necesitatea de statistici pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor de dezvoltare națională, regională și locală.

Diaspora pentru dezvoltarea țării de origine

Evenimentul a fost organizat de Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova (OIM) și a întrunit reprezentanți ai structurilor legislative și executive, inclusiv experți de nivel tehnic care activează în regiunea transnistreană, reprezentanți ai mediului academic și experți din străinătate, întreprinzători, inclusiv, antreprenori sociali.

În discursul de debut, Antonio POLOSA, șef al OIM, Misiunea din Moldova, a afirmat că există câteva motive care stau la baza organizării conferinței: marcarea Zilei Internaționale a Migrantului, finalizarea proiectului finanțat de către UE „Susținerea implementării componentei de migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE - RM și valorificarea beneficiilor acestuia pentru locuitorii regiunii transnistrene a Republicii Moldova”.

La rândul său, șefa Biroului relații cu diaspora din cadrul Cancelariei de Stat, Olga COP-TU, a afirmat că există sute de mii de cetățeni plecați temporar sau stabiliți definitiv peste hotare și Guvernul Republicii Moldova și-a asumat angajamente de maximalizare a impactului pozitiv și minimalizare a impactului negativ al fenomenului migrației prin realizarea acțiunilor în cadrul Programului Global Comun „Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare (MOMID)” și în cadrul Programului-cadru „Valorificarea potențialului migrației în Republica Moldova”.

În acest context, evenimentul a avut drept obiective sensibilizarea și activizarea dialogului în aspecte legate de coordonarea și reglementarea migrației, dezvoltarea colaborării cu diaspora. S-a reușit efectuarea unei analize și a unor discuții pe marginea proceselor de formare și funcționare a diasporelor, particularităților migraționale moderne și celor mai bune practici ale altor țări în domeniul colaborării cu diaspora pentru implicarea acesteia la soluționarea problemelor social-economice actuale și

În ultimele zile ale anului 2017, la Chișinău s-a desfășurat Conferința științifică internațională „Diasporele lumii contemporane: contextul regional și potențialul pentru dezvoltarea sustenabilă a țării de origine”, Academia de Administrare Publică fiind reprezentată de Rodica RUSU, doctor în politologie, conferențiar universitar, șef Catedră științe politice și relații internaționale, care ne-a prezentat o informație referitor la acest eveniment.

la dezvoltarea politică a țărilor de origine, practici care ar putea fi aplicate și în Republica Moldova.

Mai mulți experți internaționali, inclusiv din regiunea transnistreană, au participat pe durata desfășurării conferinței cu prezentări pri-

comparative privind rolul politic al diasporei în Serbia și Croația, impedimente legislative față de diaspora din Ucraina. Au fost luate în discuție o serie de aspecte ale relației migrație - dezvoltare - diasporă. Un interes deosebit au generat dezbaterile privind

vind diaspora și migrația în cadrul următoarelor secțiuni:

- formarea și funcționarea diasporei: aspecte comune și specifice;
- diaspora/instituții ale diasporei în calitate de actor politic al țării de origine;
- rolul diasporei în dezvoltarea socioeconomică a țării. Politica țărilor de origine și a țărilor în raport cu diaspora.

Dna Rodica Rusu a moderat, împreună cu Elena Malinovskaya, cercetător științific superior în cadrul Institutului Național de Studii Strategice din Kiev, Ucraina, atelierul „Diaspora/instituțiile diasporei în calitate de actor politic al țării de origine”. În cadrul acestui atelier au participat reprezentanți ai mediului academic din Portugalia, Serbia, Ucraina și Republica Moldova, ceea ce a permis cunoașterea fațetelor migrației, în particular, experiența asociațiilor diasporei portugheze și a celei moldovenești, aspecte

părțile forte și cele slabe ale asociațiilor moldovenești din Federația Rusă, Italia, Portugalia, Marea Britanie, Germania, Franța prezentate de dl Valeriu MOȘNEAGA, profesor universitar, doctor habilitat în politologie, USM.

Conform tematicii atelierului, comunicarea dnei Rodica Rusu „Diaspora din Republica Moldova - obiect sau subiect politic?” s-a axat pe identificarea rolului și potențialului diasporei în calitate de actor politic al țării de origine, prezentând situații în care diaspora s-ar manifesta în calitate de obiect al politicului și contexte în care s-a manifestat diaspora. Pe lângă modalitatea tradițională de participare la alegeri, au fost identificate și alte modalități de implicare a diasporei în viața politică, oportunitățile și riscurile existente în dependență de factorii interni și externi.

În cadrul conferinței au fost abordate etapele de conceptualizare a politicilor în domeniul

migrației și diasporei; în același context, au fost identificate și sistematizate problemele și provocările actuale, au fost formulate soluții autentice, recomandări pentru monitorizarea și evaluarea politicilor implementate în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării pe parcursul ultimilor 5 ani; au fost prezentate rezultatele cartografierei diasporei, realizate în anii 2016-2017.

Conferința a adunat reprezentanți ai comunității academice și științifice din Rusia, Israel, Portugalia, Georgia, Serbia, Tadjikistan, Ucraina, Moldova și regiunea transnistreană, inclusiv echipele de cercetători, implicate în elaborarea Profilului Migrațional Extins și studiilor de cartografiere a diasporei pe ambele maluri ale Nistrului. Evenimentul a urmărit îmbunătățirea legăturilor și, subsecvent, a încrederii între comunitățile academice și de cercetare de pe ambele maluri ale Nistrului.

Lucrările conferinței se înscriu în agenda guvernamentală la tema subiectului migrație - dezvoltare - diasporă, fiind reflectat și integrat într-o serie de politici socioeconomice. În vederea asigurării implementării eficiente a politicii în domeniu și de a contribui la sporirea efectelor pozitive și reducerea efectelor negative ale migrației, Guvernul Republicii Moldova a adoptat prin Hotărârea nr. 725 din 08.09.2017 Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării. În acest context, recent, la Academia de Administrare Publică s-a desfășurat cursul de formare a formatorilor - Diaspora - migrație, dezvoltare și integrare. Cursul a fost realizat în parteneriat cu Proiectul Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL) al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Totodată, revista „Administrarea Publică” nr. 4/2017 publică articolul „Diaspora în cadrul binomului „migrație și dezvoltare”: aspecte internaționale și naționale”, semnat de Rodica RUSU.

O istorie a Academiei în file de ziar

Spicuiuri din ziarul „Funcționarul Public” 2004

18 martie. Președintele Republicii Moldova, Vladimir Voronin, însoțit de Vasile Iovv, prim-viceprim-ministru, participă la inaugurarea la Academia de Administrare Publică a cursului de instruire pentru președinții raioanelor și șefii administrațiilor raionale din UTA Găgăuzia.

22 martie. Are loc ceremonia desemnării noului rector al Academiei – Ala Mironic (nr. 7).

Aprilie. Academia îi are ca oaspeți pe Vasili Sakovici, Ambasador al Republicii Belarus în Republica Moldova, Lev Kriștapovici, secretar științific al Institutului de Cercetări Social-Politice pe lângă Administrația Președintelui Republicii Belarus.

Mai. Mesaj de felicitare al Președintelui Republicii Moldova, Vladimir Voronin, cu prilejul celor 11 ani ai Academiei. Relatare despre conferința teoretico-practică cu genericul „Probleme actuale ale teoriei și practicii administrației publice prin prisma cercetărilor colaboratorilor Academiei”.

2-4 iunie. AAP organizează, la propunerea Președintelui Republicii Moldova, Vladimir Voronin, instruirea reprezentanților mass-media locală, la care au participat cca 40 de ziariști de la ziarele raionale și ai posturilor locale de radio și televiziune. Ziarul publică alocuțiunea Președintelui republicii, Vladimir Voronin, în cadrul întâlnirii la Academie cu conducătorii raioanelor și cu reprezentanții mijloacelor de informare în masă regionale și raionale (nr. 11).

Iunie. AAP lansează o nouă promoție de funcționari publici – specialiști în domeniul administrației de stat și municipale, economiei și managementului public, relațiilor internaționale. 226 de absolvenți ai secției cu frecvență redusă au primit diplome de studii postuniversitare.

Iulie. Este publicat decretul Președintelui Republicii Moldova, Vladimir Voronin, din 19 iulie 2004, prin care punctul 4.1. din statutul Academiei de Administrare Publică a fost modificat după cum urmează: „Formarea profesională a funcționarilor publici și a altui personal cu studii superioare din cadrul autorităților administrației publice, cu eliberarea diplomei de licență sau a diplomei de studii superioare universitare” (nr. 14).

August. Ziarul inserează decretul Președintelui Republicii Moldova, Vladimir Voronin, din 2 august 2004 privind numirea domnului Eduard Melnic în funcția de vicerector al Academiei de Administrare Publică. De asemenea, este publicată o hotărâre a Guvernului Republicii Moldova, prin care a fost aprobat Regulamentul cu privire la perfecționarea profesională a funcționarilor publici (nr. 15).

În anii 2003 – 2005 la Academie au avut loc o serie de întruniri trimestriale ale primarilor din comunitățile partenere ale Proiectului USAID Reforma Autorităților Publice Locale (PRAPL).

Ziarul publică un interviu cu Duane C. BEARD, directorul acestui proiect (nr. 16).

15 septembrie. Președintele Republicii Moldova, Vladimir Voronin, rostește un discurs în cadrul festivității de inaugurare a anului de studii 2004-2005.

Septembrie. Este inserată o relatare despre întâlnirea la Academie cu reprezentanții Fondului Monetar Internațional (nr. 18).

12 octombrie. La Academie se desfășoară o masă rotundă cu genericul „Academia de Administrare Publică – centru național de perfecționare a cadrelor în contextul proceselor de integrare europeană” (nr. 19).

5 noiembrie. Academie este vizitată de Ambasadorul SUA, Heather M. Hodges.

Noiembrie. Ziarul publică Strategia dezvoltării Academiei de Administrare Publică pentru anii 2005 – 2007 (nr. 22).

9 decembrie. În rezultatul evaluării academice, Colegiul Ministerului Educației acreditează Academia de Administrare Publică la specialitățile Administrația publică, Relații internaționale și Management (nr. 9).

În anul de studii 2004-2005 la Academie au fost create centrele de integrare europeană, tehnologii informaționale și a tinerilor specialiști.

Ancheta anului jubiliar

În acest număr de ziar, de la începutul anului jubiliar, lansăm ancheta noastră pentru absolvenții Academiei, prin care intenționăm să reflectăm evoluția imaginii instituției pe parcursul celor 25 de ani de activitate.

Ne adresăm absolvenților Academiei din toate promoțiile să ne răspundă la următoarele întrebări ale anchetei:

1. Ce au însemnat pentru Dumneavoastră studiile la Academie?
2. Cum V-au ajutat cunoștințele obținute în activitatea și cariera Dumneavoastră pe parcursul anilor?
3. Cum vedeți rolul de mai departe al Academiei în restructurarea, dezvoltarea și consolidarea administrației publice din republică?
4. Care sunt performanțele Dvs., precum și ale instituției pe care o reprezentați?
5. Ce ați dori Academia, profesorilor și masteranzilor săi cu ocazia aniversării?

La întrebările anchetei ne răspunde Veaceslav BOUBĂTRÎN, vicepreședinte al raionului Glodeni.

Veaceslav BOUBĂTRÎN,
vicepreședinte al raionului
Glodeni.

1. Academia de Administrare Publică a însemnat pentru mine o nouă abordare a învățământului, una actuală, care răspunde necesităților zilei de astăzi. O spun din propria mea experiență. Eu sunt agronom de profesie, am condus o întreprindere agricolă, iar în 2007 am fost numit în funcția de vicepreședinte al Consiliului raional Glodeni. Cu toate că aveam abilități de conducător, de organizator, în noua mea funcție aveam stringentă nevoie de

cunoștințe temeinice în domeniul administrării. Și în perioada 2008 – 2011 am făcut studii de masterat la Academia de Administrare Publică,

(Continuare în pag. 6)

(Sfârșit. Încep. în pag. 5)

specializarea Management.

Am primit răspunsuri la multe întrebări pe care le aveam la acel moment și care mă ajută în activitatea mea acum. Un alt moment foarte important: studiile au constituit o sursă bogată de cunoștințe, or Academia de Administrare Publică este deja o instituție cu tradiții, care a reușit să acumuleze experiență și idei, metode și practici inovatoare în instruirea calitativă a funcționarilor publici.

2. Sunt lucruri pe care le-am putut însuși doar în cadrul Academiei, de aceea consider că a fost o experiență de unicat. Studiile superioare de master la specializarea Management, pe parcursul cărora profesorii ne-au alinit cunoștințe fundamentale, prin îmbinarea teoriei cu practica ne-a permis să aplicăm în activitatea noastră practică cunoștințele acumu-

late la Academie, care au fost și sunt foarte utile în noua mea postură – de funcționar public în administrația publică locală de nivelul al doilea.

3. Academia și administrația publică sunt indispensabile. Prin Academie trece majoritatea celor care sunt astăzi încadrați în autoritățile publice locale și o bună parte a celor care au tangențe cu administrația centrală. Și nu doar... Este o școală necesară pentru serviciul public, având în vedere că multe persoane care vin în administrația publică nu cunosc mecanismul funcționării acesteia, problemele de aici etc. Academia de Administrare Publică își are locul său în sistemul de educație postuniversitară și necesitatea ei este justificată pe deplin.

4. Aș fi total lipsit de modestie să răspund în numele meu la întrebarea despre propriile mele performanțe. Mă voi rezuma la faptul că este foarte important că am

învățat să ascult oamenii, să-i pot înțelege și, dacă nu-i poți ajuta, cel puțin este impor-

meni cu adevărat deosebiți, pentru că știu să comunice și să-i învețe pe reprezentanții

tant să-i poți auzi. Răbdarea este un lucru deloc simplu și nu este caracteristic oricui. Eu risc să admit că am reușit să o „însușesc”.

5. Întâi de toate, aș dori profesorilor să-și facă meseria în continuare cu aceeași demnitate, responsabilitate și profesionalism. Sunt niște oa-

diferitelor categorii, fluxuri foarte diverse – și ca vârstă, și ca profesie etc. Este o adevărată artă! Îi admir și le doresc succese și noi realizări pe viitor pentru a pregăti cadre de o înaltă calificare, ceea ce constituie baza eficienței serviciului public al țării noastre pe calea sa spre integrarea europeană.

Masteranzii au revenit în sălile de studii, la o nouă sesiune

Conform Calendarului academic, de la 9 până pe 27 ianuarie 2018, sălile de studii au devenit foarte agitate ca urmare a activităților desfășurate în cadrul studiilor de master la programele: Administrare publică, Relații internaționale și Drept public., învățământ cu frecvență redusă.

Sesiunea de iarnă este una complexă și intensă din punctul de vedere al formelor și conținutului activităților

didactice. Studenții se vor familiariza cu discipline noi, vor participa la lecții practice cu o pronunțată tentă aplicativă, care le vor permite să-și formeze noi competențe în domeniile de activitate.

O valoare și un interes deosebit pentru masteranzi întrunesc cursurile: Administrarea proprietății publice, susținut de prim-prorectorul Academiei de Administrare Publică, Andrei GROZA, doctor, conferențiar universitar;

Deontologia funcționarului public – Angela ZELENSCHI, doctor, conferențiar universitar, șef Catedră științe administrative; Managementul programelor și proiectelor – Tatiana ȘAPTEFRAȚI, doctor, conferențiar universitar, Catedra științe administrative; Relații publice și comunicare în AP – Angela POPOVICI, doctor, conferențiar universitar; Clivaje culturale și civilizaționale în spațiul european – Stela SPĂNU, doctor, conferențiar universitar;

Protocolul și ceremonialul de stat – Orest TĂRĂȚĂ, doctor conferențiar universitar, alte discipline importante pentru activitatea practică.

În finalul sesiunii, masteranzii vor susține examene de evaluare, care urmează să confirme interesul față de studii și responsabilitatea pentru activitățile desfășurate în cadrul serviciului public al țării.

Cor. „F. P”

Experiențe ce merită a fi promovate

La sfârșit de an 2017, am asistat, la Fălești, la un eveniment deosebit. Pe cât de serios, pe atât de emoționant. E vorba de forumul autorităților publice locale din raion care a adunat în sala casei raionale de cultură primari și funcționari publici, consilieri locali.

- De fiecare dată, venim la acest for cu gândul, că noi toți suntem o forță, că avem a învăța mult unii de la alții pentru a rezolva problemele cu care se confruntă localitățile noastre, a remarcat în debutul întrunirii Iraida BÎNZARI, președintele raionului Fălești. Aceste întruniri de totalizare a rezultatelor muncii pe parcursul întregului an sunt un impuls

felicitat funcționarii publici, prezenți în sală, pentru activitatea eficientă pe parcursul anului 2017. Este o abordare de stil nou în managementul în administrația publică, unde pe prim-plan se pune inovația și calitatea. Pentru a participa la un astfel de concurs pentru cea mai bună primărie, fiecare autoritate publică de nivelul I se gândește la ce ar face ceva nou ca să se deosebească de colegii din vecinătate. Or, tot ceea ce faceți dumneavoastră este în numele comunității și pentru comunitate. Pentru ca cetățenii să aibă beneficiu de la serviciile pe care le prestați. De aceea această abordare este una prioritară pentru

practică, experiențe care pot fi promovate. Desigur, nu ne putem compara cu România, care dispune de posibilități mari de accesare a fondurilor europene, dar m-am convins, că și cu bani puțini se pot face lucruri mari, importante pentru cetățeni.

Prin menirea sa, Academia de Administrare Publică are misiunea de a fi alături de autoritățile publice locale și centrale. Este alături prin instruire, dezvoltare profesională, dar și prin suport metodic și metodologic a activității administrației publice locale. A devenit deja o tradiție ca în autoritățile publice locale de nivelul II Academia să deschidă un cabinet metodic, unde funcționarii din cadrul

autorităților publice de nivelul I și II se pot informa și găsi lucruri utile pentru activitatea lor cotidiană. Ne-ar face plăcere, dacă această tradiție va fi preluată și de raionul Fălești, a mai spus oratoarea.

În cadrul evenimentului mai mulți primari din raion și-au împărtășit experiența de implementare a unor proiecte în diferite domenii de activitate, acestea încununându-se cu îmbunătățirea calitativă a serviciilor prestate.

În finalul întrunirii, au fost premiați învingătorii concursului pentru cea mai bună primărie a anului.

Întrunirea a fost succedată de evoluții pe scenă a mai multor colective artistice de amatori, interpreți de muzică populară și ușoară din raion, care au venit cu doine și colinde, urături de Anul Nou.

Sergiu VLĂDICĂ

pentru activitatea noastră de mai departe. M-am convins, că în toate primăriile din raion, în consiliul raional și în structurile descentralizate avem oameni de calitate, angajați care își fac bine meseria. Am convenit ca în fiecare an, reprezentanții aparatului președintelui raionului, ai serviciilor desconcentrate, să efectuăm vizite în teritoriu. Doi ani la rând, am fost prezenți aproape în fiecare primărie din raion. Ne-am convins că avem încă multe de împrumutat unii de la alții pentru a munci mai eficient într-o binele cetățenilor noștri, care au investit încredere în noi, a spus Iraida Bînzari.

În luarea sa de cuvânt, Tatiana ȘAPTEFRAȚI, doctor, conferențiar universitar, invitată de onoare a forumului, în numele rectoratului Academiei de Administrare Publică, a

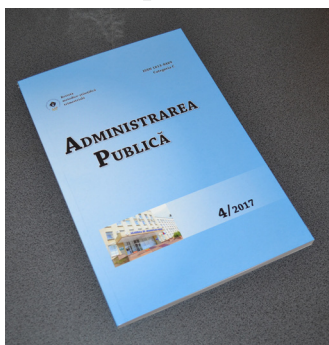
comunitățile rurale din republică, a spus Tatiana Șaptefrați.

În luna noiembrie am participat, în România, la un asemenea eveniment organizat deja al zecelea an de către Agenția Funcționarilor Publici din această țară, concurs pentru autoritățile publice exact la fel, dar și cu implementarea proiectelor finanțate de Uniunea Europeană. Mă gândeam atunci, ce bine ar fi dacă și în Republica Moldova s-ar organiza astfel de concursuri.

Dar acum am descoperit, că și la noi există o asemenea

A apărut nr. 4/2017 al revistei „Administrarea Publică”

A apărut de sub tipar și a fost difuzat abonaților ultimul, cel de-al patrulea număr din 2017 al revistei metodico-științifice trimestriale „Administrarea Publică”. Revista se deschide cu rubrica „Academia de Administrare Publică la 25 de ani”, la care este inserat interviul „Sunt mândru că am participat la fondarea Academiei de Administrare Publică” cu dl Mircea SNEGUR, primul Președinte al Republicii Moldova, Doctor Honoris Causa al Academiei de Administrare Publică. La această rubrică mai sunt publicate câteva fragmente din Memoriile dlui Mircea Snegur „Labirintul destinului” care vizează problemele legate de elaborarea bazelor autoadministrării locale, perfecționarea administrației publice locale etc.

Compartimentul „Administrarea publică: teorie și practică” este susținut de articolele „Perceperea clasei de mijloc în unitățile administrativ-teritoriale ale raionului Strășeni”, semnat de Tatiana SPĂTARU, doctor habilitat, cercetător științific principal la Institutul

de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, „Principalele abordări teoretico-metodologice privind determinarea esenței și structurarea opoziției politice”, autor - Vitali KOLTISOV, doctor în științe politice, doctorand la catedra științe politice și drept a Universității Pedagogice Naționale „K. D. Ușinski” din Ucraina de Sud, or. Odessa, precum și „Analiza actului decizional administrativ prin prisma elementelor componente”, autor – Oleg SOLOMON, doctor în științe administrative.

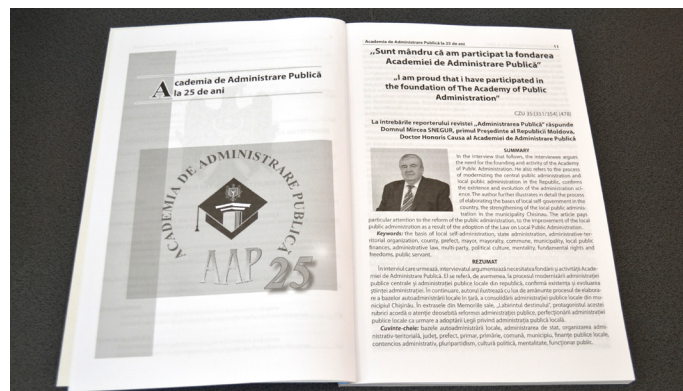
La tradiționala rubrică „Societatea civilă și statul de drept” subsemnează Silvia GORIUC, doctor în drept, conferențiar universitar, și Adrian CRASNOBAEV, doctor în drept, conferențiar universitar, cu un articol original „Regimul juridic al raporturilor între centru și unitățile administrativ-teritoriale în cadrul sistemelor administrative contemporane”; Irina IACUB, doctor în drept, avocat, conferențiar universitar, și Natalia CHIPER, doctor în drept, avocat, lector superior, cu articolul „Controlul exercitat asupra administrației publice: esență, forme, obiective și efecte”, precum și Lilianna CREANGĂ, doctor în drept, conferențiar universitar, cu articolul „Protecția internațională a drepturilor mamei și copilului”.

„Aspectul metodologic al managementului structurii economiei naționale” este articolul semnat de Leonid BABII, doctor habilitat în economie,

profesor universitar, la rubrica „Economie și finanțe publice”. Elena VACULOVSCI, doctor în economie, conferențiar universitar, propune cititorilor la aceeași rubrică studiul „Rolul calității serviciilor în procesul de creștere a eficienței activității administrației publice locale din Republica Moldova”, iar Ludmila TODOROVA, doctor în economie, conferențiar universitar inte-

san de la Cirus cel Mare până la Chosroes I”.

Este nelipsită în acest număr de revistă și rubrica „Tri-buna tânărului cercetător”, care este susținută de doctoranzii Academiei de Administrare Publică Maria PRISACARI („Evaluarea politicilor publice – instrument de stabilire a unui management public eficient”), Diana CHIRIAC („The decision-making process in the Repu-

rimar, și Serghei TODOROV, masterand la Academia de Administrare Publică, vin cu articolul „Perfecționarea sistemului de accelerare a activității inovatoare în țară: abordare metodologică”.

Problematica relațiilor internaționale și a integrării europene este examinată de Rodica RUSU, doctor, conferențiar universitar, și Orest TĂRIȚĂ, doctor, conferențiar universitar, în articolele „Diaspora în cadrul binomului „migrație și dezvoltare”: aspecte internaționale și naționale” și „Protocolul per-

blic of Moldova through public administration Reform”) și Alexandru ȘAVGA („Descentralizarea administrativă în contextul reformării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova”), precum și de tinerii savanți Gheorghe CAVCALIUC, Alexandru A. GRIBINCEA, El Saied IBRAHIM, Salame HODA și Hani ZEADI cu o serie de articole privind combaterea amenințărilor la securitatea națională, economia mondială și inovațiile „revoluționare”, eficiența procesului de administrare și a.

Mihai GHEORGHE

Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova

În 2018. va continua implementarea proiectului „Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Republica Moldova”, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare în domeniul învățământului superior cu Eurasia, dezvoltat în parteneriat între Academia de Studii Economice din Moldova, Universitatea din Bergen, Norvegia, Universitatea Transilvania din Brașov, România și 18 biblioteci

universitare din Moldova.

Activitatea principală în cadrul acestui proiect o constituie consolidarea capacității bibliotecarilor și, prin ei, a cadrelor didactice și a studenților din instituțiile de învățământ superior. În acest scop, vor fi organizate o serie de ateliere de lucru la Chișinău și trei școli de vară.

Prin intermediul atelierelor de lucru și a școlilor de vară, comunitatea bibliotecarilor aca-

demici din Moldova va obține spațiu de dezbateri, și, astfel, va dezvolta rețele interne de personal care lucrează în același domeniu. Comunicarea în cadrul proiectului, prin intermediul unui blog / pagini web ca instrument principal, va sprijini, de asemenea, constituirea rețelei. Urmare a implementării proiectului, bibliotecarii care lucrează în bibliotecile universitare din Moldova vor fi mai bine

pregătiți pentru implementarea serviciilor moderne de bibliotecă. Acest lucru va influența calitatea învățământului superior și a cercetării. Bibliotecarii vor cunoaște mai bine limba engleză și vor consolida comunicarea în cadrul rețelelor create, atât în Republica Moldova, cât și în peste hotare, ceea ce se referă și la Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică.

Proiectul va fi finalizat în 2019.

Igor NEAGA,
bibliotecar

Viața Neamului și viața Geniului

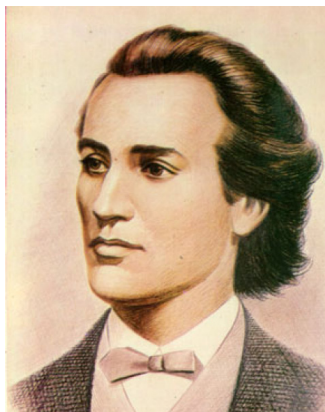
Viața Neamului și viața Geniului în cazul lui Eminescu se suprapun an de an, secol de secol și mileniu de mileniu dintr-o chemare a stelelor ce alimentează o civilizație din spre trecut, prezent și viitor. Deschizător de drumuri în arta poetică, în arta epică fantastică și în cea publicistică, autorul „Luceafărului”, al „Scrișorilor”, al postumelor (gen „Memento mori” și „Povestea magului călător în stele” etc.) a fost, este și va fi oricând însoțitorul de drum al contemporanilor și compatrioților de oricând și de oriunde în nemurirea spirituală a Verbului, a Cuvântului dintotdeauna și pentru totdeauna civilizației românești. „Zilele Lui”, „cu trei sori în frunte” sunt deschise cerurilor și minunilor intraducibile în cuvinte, în întâmplarea de noi și de nou pe nou, cu fața spre eternitatea primordială a frumosului românesc la toate anotimpurile inimii și conștiinței de sine („Suntem români și punctum!”). Întâistătătoare și înainte-mergătoare, creația eminesciană este drumul nostru spre noi din toate perspectivele spațiotemporale și ascensionale ale prezentului continuu/multimilenar și stelar al Clipei

Imuabile în care se reflectă ca Soarele și Luna, ca stelele cerești în irizarea curcubeică a stropilor de rouă, doinind de lumile-amândouă – de Aici și de Dincolo – în oglinda astrală a Țării și a Verbului ei multicolor, a Destinului ce ne-a ales. Mâna care a scris sonetele, poemul „Mai am un singur dor”, „Sara pe deal”, „Vezi, rându-nelele se duc”, „Kamadeva” și „Doina”, „La arme” și „Basarabia”, celebrul eseu-studiu istoric și politic, polemic *dacapo al fine* etc., a fost ținută pe foaia Albului întru înflorirea cireșilor primăverini, ai Adevărului, ai Divinității. Or, Eminescu este Opera Cerurilor și Clipelor de Aur ale acestora.

Poet și Prozator, Publicist și Traducător, prin spirit și viziune, prin idee și imaginație Eminescu și eminescianismul sunt o Epocă magimagnifică a Începutului românesc ce descinde din Cuvânt, din izvorul deic al Totului unic și metafizic.

Universalitatea creației eminesciene ține de atracția neîntreruptă față de fondul național, de explorarea lui din spre insolit și nemărginit. Mai mult, fuziunea deplină a folcloricului dinspre clasicitate și modernitate cu ezotericul, cu metafizicul în linia dialectică

**Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură.
Mihai Eminescu**

și mitică, premistică și mistică a artisticului relevantă în „Miorița” și baladele populare (gen „Meșterul Manole” etc.) ne pune în fața identității de noi privind de Sus și jos direct și indirect, în cazul publicisticii unice și rapsodice (a se vedea, bunăoară, „Icoane vechi și nouă”, „Limba noastră”, „Bălcescu și urmașii lui”, „B. Petriceicu Hașdeu, Cuvinte din bătrâni. Limba română vorbită între 1550 – 1600...” „Novele din popor” de Ioan Slavici...” „Despot-Vodă” - dramă în cinci acte de Vasile Alecsandri, „Notițe asupra proiectatei întruniri la mormântul lui Ștefan cel Mare la Putna” etc. Or, „Marele poet,

vorba lui Petru Creția, a fost și un om politic, în sensul înalt și fundamental al cuvântului, acela interesat de bunul mers al cetății”.

Eminescu – această planetă spirituală a infinitului românesc (compus din cele opt litere deice ale frumosului și idealului, ale necesarului în care încap necuvântul și sublimul, mirificul și orficul etc.) – ai-doma Arcei lui Noe ne salvează nu numai de la un potop total, global, dar și astral prin „partea sa de zbor” ideatic și metafizic și național-universal („Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”).

Prin El, prin creația Lui vizionară și monumentală oraculară, respiră o civilizație multimilenară care a aspirat și aspiră multidimensional la acoperirea cultural-artistică și dialogotropică a ideii de sacru și de frumos din perspectiva perenă a Duhului Sfânt și mântuitor, atotsalvator și întâistătător – pururea izvorător și înnoitor, revelator și revitalizator al speranței albastre venind din și ducând în forul interior al identității noastre.

Tudor PALLADI

Mihai Eminescu Din străinătate

Când tot se-nveselește, când toți aci se-ncântă,
Când toți își au plăcerea și zile fără nori,
Un suflet numai plânge, în doru-i se avântă
L-a patriei dulci plaiuri, la câmpii-i răzători.

Și inima aceea, ce geme de durere,
Și sufletul acela, ce cântă amorțit,
E inima mea tristă, ce n-are mângâiere,
E sufletu-mi, ce arde de dor nemărginit.

Aș vrea să văd acuma natala mea vâlcioară
Scăldată în cristalul pârâului de-argint,
Să văd ce eu atâta iubeam odinioară:
A codrului tenebră, poetic labirint;

Să mai salut o dată colibele din vale,
Dorminde cu un aer de pace, liniștiri,
Ce respirau în taină plăceri mai naturale,
Visări misterioase, poetice șoptiri.
Aș vrea să am o casă tăcută, mititică,

În valea mea natală, ce undula în flori,
Să tot privesc la munte în sus cum se ridică,
Pierzându-și a sa frunte în negură și nori.

Să mai privesc o dată câmpia-nfloritoare,
Ce zilele-mi copile și albe le-a țesut,
Ce auzi odată copila-mi murmurare,
Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-a văzut.

Melodica șoptire a râului, ce geme,
Concertul, ce-l întoacă al păsărilor cor,
Cântarea în cadență a frunzelor, ce freme,
Născur-acolo-n mine șoptiri de-un gingaș dor.

Da! Da! Aș fi feric de-aș fi încă o dată
În patria-mi iubită, în locul meu natal,
Să pot a binezice cu mintea-nflăcărată
Visările juniei, visări de-un ideal.

Chiar moartea, ce răspânde teroare-n omenire,
Prin vinele vibrânde ghețoasele-i fiori,
Acolo m-ar adoarme în dulce liniștire,
În visuri fericite m-ar duce către nori.

Despre originea rumânească a cuvintelor an, Ana, Diana, Andrian, Ioan și altora din această familie

Andrei GROZA
prim-prorector al Academiei
de Administrare Publică, doctor,
conferențiar universitar

Despre faptul când și cum a apărut denumirea de an – a perioadei de timp de 12 luni - izvoarele scrise nu ne vorbesc nimic, cel puțin, cele consultate de noi.

În schimb, DEX-ul limbii române ne spune că cuvântul **an** provine din limba latină, de la cuvântul **anno**.

Știind că DEX-ul, ca regulă, ne induce în eroare, atunci când este vorba de originea cuvintelor rumânești, am încercat să clarificăm dacă și în acest caz este aceeași situație și iată ce am constatat.

În cele mai vechi timpuri, cu mii de ani înainte de inventarea limbii latine, toate comunitățile, de la Peninsula Hindustan și până la Peninsula Perineică, vorbeau una și aceeași limbă – limba rumână și îl aveau ca zeu suprem pe **Ant**, prescurtat zis și **An**, numele căruia provenea de la rumânescul **nant**, cu sens de mare, care se ridică mai sus decât alții.

Acesta era considerat ca zeu al înălțimilor cerului, ca cel care ia și dă viață oamenilor, animalelor, păsărilor și la tot ce este viu.

Și soția acestuia era numită **Anta**, prescurtat zisă **Ana**.

Atât zeul **Ant/An** cât și

zeița **Anta/Ana** erau desenați, sculptați cu două fețe care simbolizau începutul și sfârșitul, trecutul și viitorul, venirea și plecarea ș. a. m. d. Templele închinatelor lor, deasemenea, aveau două intrări/ieșiri și două fațade.

Anume, în cinstea acestui zeu a și fost numită cea mai mare perioadă de timp, cea de 12 luni – an (în comparație cu secunda, minuta, ora, ziua și luna – n.n.), în care pământul face o rotație în jurul soarelui, adică ajunge acolo la capăt și începe una nouă.

În cinstea Zeului cel Mare, cel Înalt (de aici, probabil, vine și adresarea: Înălțimea Voastră – n.n.), o parte din zeii mai mici în rang purtau nume care conțineau afixele **ant** și **an**: **Antei, Atlant, Uran, Titan, Ocean, Vulcan** ș.a.

Tot în cinstea zeului **Ant/An** și în speranța că aceștia se vor afla sub ocrotirea lui, oamenii de atunci au început ași numi copiii Ana, Diana, Anc/Anca, Anicul/Anica ș.a.m.d.

Tot din acele timpuri vine și tot de la zeul **Ant/An** se trag denumirile de orașe antice Antiohia și numele de fami-

lie Antioh (inițial, în limba populară, în limba rumână se pronunța ca **Antiochia** și **Antiochi** – ceea ce însemna Ochiul din înălțimi, simbolul zeului **Ant/An** – n.n.).

Afixele **ant** și **an**, transcri-se în limba greacă, au devenit **ont** și **on**, din care cauză întâlnim în izvoarele scrise atunci așa cuvinte/nume ca **arhont** în Atena și **geront** în Sparta (conducător suprem, conducător de rang înalt), **Solon** (considerat unul dintre cei șapte înțelepți ai Greciei antice), Platon (filozof, matematic, fondatorul Academiei din Atena), **Macedon** (legendarul rege care a cucerit o parte mare din teritoriul Asiei ajungând până în nordul Indiei) ș.a.

Tot din această cauză, popularul, vechiul, rumânescul prenume **Ioan**, trecut prin filiera greacă a devenit **Ion**.

Românii i - au zis lui **An Ian/lanus** de la care își trage rădăcinile și denumirea primei luni a anului – **ianuarie**.

Destul de multe nume de consuli, împărați și oameni de rând romani se terminau cu cuvântul **an**, ca semn că și ei se află sub aripa ocrotitoare a celui mai mare și puternic zeu și aici îi putem aduce ca exemplu pe consulii Marc Fabiu Vibulan, Marc Papiriu Mugillan, Gai Plautiu Decian, împărații Octavian, Vespasian, Domițian, Traian ș.a.

Urme vechi ale acelor timpuri, demult trecute, au rămas până în prezent în așa prenume și nume de familie, purtate de rumâni ca Andrian, Valerian,

Aurelian, Burdujan, Brânzan, Draguțan ș.a., considerate ca aflate în paza, sub ocrotirea zeului An.

La fel și comunitățile sate-lor, orașelor, regiunilor și chiar statelor ca să arate atunci că fac parte din cei care se închină zeului An și că se află sub semnul ocrotitor al acestuia, au început a adăuga la denumirea teritorială sufixul **an**, devenind, astfel, babilonean/babiloneni, asirian/asirieni, roman/romani ș.a.m.d.

Păstrând acele tradiții (fără să știm de unde vin – n.n.) și noi, astăzi, ne numim după locul de trai sorocan/soroceni, floreștean/floreșteni, orheian/orheeni, chișinăuian/chișinăueni ș.a.m.d.

Sărbătorirea la începutul începuturilor a Anului Nou însemna, în primul rând, sărbătorirea zeului **Ant/An**, însă, mai târziu, odată cu întronarea altor zei, oamenii au fost impuși să-l uite pe primul lor zeu, pe cel care a dat denumirea anului.

În concluzie, cuvântul **an** este de origine rumânească și DEX-ul limbii române nu este corect atunci când ne spune că acesta este de origine latină. Din contra, limba latină fiind o limbă inventată, utilizată numai ca limbă oficială, a luat cuvântul **an** din limba rumână, din limba populară nescrisă, vorbită de toată lumea.

După cum v-am informat anterior, în 2017 a fost elaborat ghidul practic „Instrumente de bună guvernare la nivel local” în cadrul proiectului „Consolidarea instituțională și funcțională a administrației publice locale în Republica Moldova în contextul implementării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană”. Începând cu acest număr de ziar, în contextul lucrării menționate, vom aborda aspecte practice ale guvernării locale menite să vină în ajutorul funcționarilor publici.

Aspecte statutare în administrația publică

Statutul unității administrativ-teritoriale dezvoltă prevederile legislației și are menirea de a reglementa exhaustiv domeniile de activitate ale colectivităților locale.

Pornind de la prezenta stare de lucruri din Republica Moldova în domeniul autonomiei locale, vom menționa că, actualmente, statutul-cadru al unităților administrativ-teritoriale este reglementat de Legea nr. 436 din 06.11. 2003, care pune în aplicare prevederile Legii nr. 123 din 18 martie 2003 privind administrația publică locală, lege care nu mai este în vigoare.

De asemenea, se observă o reglementare insuficientă a mecanismelor și instrumentelor ce urmează să asigure realizarea autonomiei și democrației locale.

Statutul-cadru al satului (comunei), orașului (municipiului), aprobat prin Legea nr. 436 dn 06.11.2003 nu corespunde întru totul principiilor constituționale privind autonomia locală și consultarea cetățenilor în problemele locale de interes deosebit și nu pune în aplicare prevederile Legii 436 din 28.12.2006, în baza căreia funcționează actualmente autoritățile locale.

În continuare propunem unele recomandări pentru modificarea statutului-cadru și ajustarea acestuia la prevederile constituționale și ale legislației în vigoare, care va asigura condițiile necesare pentru consolidarea și dezvoltarea autonomiei și democrației locale, ceea ce va facilita durabilitatea în dezvoltarea colectivităților locale.

RECOMANDĂRI PENTRU ELABORAREA STATUTULUI UNITĂȚII ADMINISTRATIV-TERITORIALE

1. Statutul-cadru al unității administrativ-teritoriale constituie baza juridică pentru elaborarea statutului unității

administrativ-teritoriale, de care autoritățile administrației publice locale se conduc în activitatea lor.

2. Unitățile administrativ-teritoriale din Republica Moldova, cărora li se aplică prevederile prezentului statut sunt: satul (comuna), orașul (municipiul).

Conform Legii nr. 764-XV, din 27.12.2001, privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova:

a) satul este o unitate administrativ-teritorială de bază;

b) comuna este o unitate administrativ-teritorială;

c) orașul este o unitate administrativ-teritorială de bază,

d) municipiul este o unitate administrativ-teritorială.

3. În Statut se va preciza nivelul unității administrativ-teritoriale, potrivit prevederilor Legii nr. 764-XV, din 27 decembrie 2001, privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova.

4. Satele, comunele, orașele, municipiile sunt persoane juridice de drept public. Ele au patrimoniu propriu și capacitate juridică deplină.

5. Unitățile administrativ-teritoriale pot intra în raporturi juridice cu alte autorități sau instituții publice, cu per-

soane juridice din Republica Moldova sau din străinătate, indiferent de natura acestora, precum și cu persoane fizice, în condițiile legii.

6. Statutul unității administrativ-teritoriale cuprinde date și elemente specifice, care au rolul de a o individualiza în raport cu alte unități similare. Ele se referă la:

a) denumirea oficială a unității administrativ-teritoriale, suprafața teritoriului administrativ, delimitarea teritorială, localitatea de reședință;

b) denumirea localităților care intră în componența unității administrativ-teritoriale, amplasarea acestora, prezentată grafic și descriptiv;

c) delimitarea teritoriului asupra căruia își exercită autoritatea consiliul local și primarul, cu precizări de ordin istoric, data întemeierii localității, amplasarea acesteia în teritoriu, mărimea fondului funciar și clasificarea lui;

d) numărul de locuitori, inclusiv ai localităților din componența unității administrativ-teritoriale, făcându-se mențiune cu privire la componența etnică;

e) autoritățile administrației publice locale, sediul acestora;

f) patrimoniul public și privat, componența acestuia;

g) principalele instituții din domeniile învățământului, culturii, sănătății, asistenței sociale, presei, radioului, televiziunii și din alte domenii, cu indicarea autorității căreia i se subordonează;

h) căile de comunicație existente și categoria acestora; cea mai apropiată stație de cale ferată, fluvială, maritimă sau aeroport și distanța până la ele;

i) serviciile publice existente;

j) principalii agenți economici;

k) partidele politice și sindicatele care își desfășoară activitatea în unitatea administrativ-teritorială în cauză;

l) problemele ce țin de culte (confesiunile existente, hramul bisericii din localitate etc.).

7. (1) Statutul specifică patrimoniul unității administrativ-teritoriale, atribuit acesteia în condițiile legii, componența patrimoniului: bunurile mobile și imobile, care aparțin domeniului public și domeniului privat ale unității administrativ-teritoriale.

(2) Bunurile care aparțin unităților administrativ-teritoriale sunt supuse inventarierii anuale, în termen de 90 de zile de la data depunerii raporturilor financiare anuale.

(3) Inventarul bunurilor unităților administrativ-teritoriale se prezintă într-o anexă la statut, care se actualizează anual.

(4) Creșterea sau diminuarea patrimoniului va fi justificată temeinic, pentru fiecare caz, în note explicative anexate la inventar.

8. (1) Prin statut se stabilesc criteriile pe bază, potrivit cărora bunurile aflate în proprietatea publică a unității

(Continuare în pag.12)

(Sfârșit. Început în pag.11)

administrativ-teritoriale și cele din proprietatea privată a acestora pot fi date în administrare regiilor autonome și instituțiilor publice, pot fi concesionate ori închiriate în condițiile legii sau pot fi atribuite în folosință gratuită pe termen limitat persoanelor juridice fără scop lucrativ, care desfășoară activitate de binefacere sau de utilitate publică, ori serviciilor publice.

(2) Prin statut se stabilesc criteriile pe baza, potrivit cărora consiliile locale hotărăsc cumpărarea unor bunuri ori vânzarea bunurilor aflate în proprietatea privată a unității administrativ-teritoriale, în condițiile legii.

(3) Vânzarea, concesionarea și închirierea se fac prin licitație publică, potrivit prevederilor legale.

9. Statutul include modalitatea de atribuire ori de schimbare a denumirilor de străzi, scuaruri, piețe și de alte locuri publice, amplasate în aer liber, și instituții de menire locală.

10. Statutul stabilește criteriile, potrivit cărora persoanelor fizice cu merite deosebite în viața politică, economică, socială și culturală a unității administrativ-teritoriale li se conferă titlul de cetățean de onoare al satului (comunei), orașului (municipiului), drepturile de care se bucură aceste persoane, precum și condițiile de pierdere sau de retragere a acestui titlu.

11. Statutul stabilește, în condițiile Codului electoral nr. 1381-XIII din 21.11.1997, modul de consultare prin referendum a locuitorilor satului (comunei), orașului (municipiului) asupra problemelor de importanță deosebită pentru unitatea administrativ-teritorială și determină problemele specifice de importanță deosebită.

Referendumurile locale se pot organiza în toate localitățile unității administrativ-teritoriale sau numai în unele dintre acestea.

12. (1) Cetățenii pot fi consultați și prin adunări organi-

zate pe sate, în mediul rural, și pe cartiere sau străzi, în mediul urban.

(2) Convocarea și organizarea adunărilor cetățenilor se fac de către primar, la inițiativa acestuia, cu implicarea unei treimi din numărul consilierilor în funcție, ori a reprezentanților unei treimi din familiile localității respective.

(3) Convocarea adunării cetățenilor se face prin aducerea la cunoștință publică a scopului, datei și a locului unde urmează să se desfășoare aceasta.

(4) Adunarea se consideră valabil constituită în prezența majorității reprezentanților familiilor și adoptă propuneri cu majoritatea celor prezenți.

(5) Propunerile se consemnează într-un proces-verbal și se înaintează primarului, care le va supune dezbaterii consiliului local în prima ședință, în vederea stabilirii modalităților concrete de realizare și de finanțare, dacă este cazul.

(6) Soluția adoptată de consiliul local se aduce la cunoștință publică de către

secretarul unității administrativ-teritoriale.

13. În afara referendumului local sau a adunărilor cetățenilor, în statut se pot prevedea și alte forme de consultare directă a cetățenilor, potrivit unor eventuale tradiții locale, și se va descrie modul de organizare și desfășurare a acestora.

14. Statutul stabilește condițiile de cooperare dintre autoritatea administrației publice a unității administrativ-teritoriale și alte autorități ale administrației publice din țară, și cu autoritățile similare din străinătate, precum și modul de aderare la organisme naționale sau internaționale, în vederea protecției și promovării intereselor comune.

15. Prin statut se stabilește, în condițiile legii, însemnele specifice ale localității și modalitățile de utilizare a acestora.

16. Statutul unității administrativ-teritoriale intră în vigoare la data aprobării.

(Va urma)

Colectivul Academiei de Administrare Publică exprimă sincere și profunde condoleanțe domnului Oleg BALAN, rector al Academiei de Administrare Publică, în legătură cu irecuperabila pierdere - trecerea în neființă a tatălui,

Ion BALAN.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.
Luminoasă să-i fie amintirea.

Exprimăm sincere și profunde condoleanțe dlui Ion DULSCHI, director Departament, și dnei Silvia DULSCHI, șef Direcție în cadrul Academiei de Administrare Publică, în legătură cu decesul tatălui și socrului,

Filip DULSCHI.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.
Colectivul Academiei de Administrare Publică

Abonarea 2018

Continuă abonarea pentru anul 2018 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei.

Ziarul „Funcționarul public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; 1 an - 156 lei.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Sergiu VLADÎCA - șef Secție
Ion AXENTI - secretar responsabil
Mihai MANEA - redactor
Marina PASTUH - redactor - designer

ADRESA ANOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.
Ziarul apare de două ori pe lună.
Indice 67919.
Coli de tipar 1,5. Tiraj: 375.
Dat la tipar 11.01.2018

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” - publicația a Academiei de Administrare Publică.